

About the husband

Мой

mojə təxxəj

Про мужа

Zhenya

Женя

1.1 **Æмæ гьер æз Митяйы мæхæдæг æй нæ уарзтон**
æмæ гьер æз Митя -йы мæхæдæг =æй нæ уарзт -он
и сейчас я Митя GEN я.сам =3SG.ENCL.GEN NEG любить PST.TR.1SG

И, ну, я сама Митю не любила.

1.2 **Мæ æз Митяйы нæ уарзтон**
мæ æз Митя -йы нæ уарзт -он
и я Митя GEN NEG любить PST.TR.1SG

Я Митю не любила.

1.3 **Стæй йæ , уарзы мæ , уый**
стæй =йæ , уарз -ы =мæ , уый
потом =3SG.ENCL.GEN любить PRS.3SG =1SG.ENCL.GEN DemDist.NOM

дæр нæ зыдтон
=дæр нæ зыд -т -он
=PTCL NEG знать TR PST.TR.1SG

Я не знала, что он меня любит.

2.1 **Æз мæ хомæ ацыдтæн дæлæ Верхний Санибæмæ**
æз мæ= хо -мæ а- цыд -тæн дæлæ верхний Санибæ -мæ
я POSS.1SG= сестра ALL PV ийти PST.INTR.1SG там.внизу Саниба ALL

Я уехала к своей сестре в Верхнюю Санибу.

2.2 **Æмæ мæ мады æфсымæр знаменитый абырæг уыди**
æмæ мæ= мад -ы æфсымæр знаменитый абырæг уыд -и
и POSS.1SG= мать GEN брат разбойник быть PST.INTR.3SG

давæг

дав -æг
красть PTCP.PRS

А брат моей матери был знаменитым абреком, вором.

2.3 **Æмæ хо , цыппар хойы уыдыстæм , мæ дам**
æмæ хо цыппар хо -йы уыд -ыстæм мæ =дам
и сестра четыре сестра GEN быть PST.INTR.1PL и =мол

мæм цыппар хæрæфыртæй иу нæ цæуы , æмæ
=мæм цыппар хæрæфырт -æй иу нæ цæу -ы æмæ
=1SG.ENCL.ALL четыре племянница ABL один NEG ийти PRS.3SG и

мæ радта нæ мæ бафарстой
=мæ рад -т -а нæ =мæ ба- фарст -ой
=1SG.ENCL.GEN дать TR PST.TR.3SG NEG =1SG.ENCL.GEN PV спрашивать PST.TR.3PL

афтæмæй

афтæмæй

так

"Из четырёх племянниц одна не идёт"? Идиома?

Нас было 4 сестры, из 4 племянниц....., меня так отдали замуж, не спросив.

2.4 **Æмæ мæ уырдыгæй æрбаластой галуæрдоньы**
 æмæ =мæ уырдыгæй æрба- ласт -ой галуæрдон -ы
 и =1SG.ENCL.GEN отсюда PV возить PST.TR.3PL арба.для.быков INESS

æмæ зæгъгæ цы хабар у зæгъгæ æмæ дам
 æмæ зæгъ -гæ цы хабар у зæгъ -гæ æмæ =дам
 и сказать CONV что известие быть.PRS.3SG сказать CONV и =мол

дæ Митяйæн радтой
 =дæ Митя -йæн рад -т -ой
 =2SG.ENCL.GEN Митя DAT дать TR PST.TR.3PL

И меня отсюда привезли на повозке из быков и, я спрашиваю, что случилось, и они мне ответили, они выдали тебя замуж за Митю.

3.1 **Æмæ уыцы рæстæджы на зæгъ , кæддæра**
 æмæ уыцы рæстæдж -ы на зæгъ -*0 кæддæра
 и тот время INESS PRED.NEG сказать IMP.2SG интересно

дæ , амардтаиккой дæ уæд , на
 =дæ а- мард -т -аиккой =дæ уæд на
 =2SG.ENCL.GEN PV убивать TR CNTRF.3PL =2SG.ENCL.GEN тогда PRED.NEG

куы загътаис , уæд
 куы загът -аис уæд
 если сказать CNTRF.2SG тогда

В то время попробуй сказать нет, тебя бы убили сразу, если бы ты сказала нет.

3.2 **Æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ --- фæрсгæ нæ кодтой**
 æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ фæрс -гæ нæ код -т -ой
 и ну так спрашивать CONV NEG делать TR PST.TR.3PL

гъер-иу раджы стæй куыд кодтой , раджы , мæнæ-иу
 гъер =иу раджы стæй куыд код -т -ой раджы мæнæ =иу
 сейчас =ITER давно потом как делать TR PST.TR.3PL давно вот =ITER

чындр , чындр куы хастой уæд-иу куы
 чындр чындр куы хаст -ой уæд =иу куы
 невеста невеста если носить PST.TR.3PL тогда =ITER если

æрбацыдысты чындрхæссджытæ , быдырæй уæд-иу
 æрба- цыд -ысты чындр хæсс -дж -ытæ быдыр -æй уæд =иу
 PV идти PST.INTR.3PL невеста носить PTCP.PRS PL поле ABL тогда =ITER

ам чызджыты куы фæдтой , уæд-иу куы
 ам чыздж -ыт -ы куы фен -т -ой уæд =иу куы
 DemProx.IN девочка PL GEN если PV+видеть TR PST.TR.3PL тогда =ITER если

бауарзтой , уæд-иу , иу фæстæ æрбацыдысты
 ба- уарзт -ой уæд =иу =иу фæстæ æрба- цыд -ысты
 PV любить PST.TR.3PL тогда =ITER =ITER после PV идти PST.INTR.3PL

усгуртæ лæппу дæр стæй ма гъемæ æмбæлттæ
 усгур -т -æ лæппу =дæр стæй =ма гъемæ æмбæл -ттæ
 жених PL NOM мальчик =PTCL потом =ещё ну.и друг PL

И тогда не спрашивали, тогда в то время они делали так, когда они женились, когда приходили сваты из города, когда они с поля видели наших девушек, то если девушки нравились, тогда они приходили с

женихом и с его друзьями.

3.3 **Æмæ-иу** уæд гъер уыцы чызгæн , махмæ , цыдысты
æмæ =иу уæд гъер уыцы чызг -æн махмæ цыд -ысты
и =ITER тогда сейчас тот девочка DAT мы.ALL идти PST.INTR.3PL
æдзух дæр мæнæ адон чызджытæм дæр , нæ **сыхагты**
æдзух =дæр мæнæ адон чыздж -ыт -æм =дæр нæ= сыхаг -т -ы
постоянно =PTCL вот эти девочка PL ALL =PTCL POSS.1PL= сосед PL GEN
чызджытæм
чыздж -ыт -æм
девочка PL ALL

И тогда к этой девушке, к нам, приходили, постоянно, эти к девушкам тоже, к соседским девушкам.

3.4 **Æмæ-иу** уæд махмæ æрбацыдысты лæгтæ
æмæ =иу уæд махмæ æрба- цыд -ысты лæг -т -æ
и =ITER тогда мы.ALL PV идти PST.INTR.3PL человек PL NOM
лæппуимæ , æмæ иу загътой , æмæ ахæм хъуыддаджы
лæппу -имæ æмæ =иу загът -ой æмæ ахæм хъуыддадж -ы
мальчик COMIT и =ITER сказать PST.TR.3PL и такой дело GEN
фæдыл æрбацыдыстæм , æмæ нын бар ис
фæд -ыл æрба- цыд -ыстæм æмæ =нын бар ис
след SUPER PV идти PST.INTR.1PL и =1PL.ENCL.DAT разрешение EXST
уырдаем бацауын ?
уырдаем ба- цау -ын
туда PV идти INF

И тогда приходили к нам мужики с парнем, и говорили: мы по такому-то делу, можно к вам зайти?

4 **Æмæ-иу** кæнæ Митя бацыд , кæнæ æз , æмæ иу
æмæ =иу кæнæ Митя ба- цыд -*0 кæнæ æз æмæ =иу
и =ITER или Митя PV идти PST.INTR.3SG или я и =ITER
хæдзары мадæн æмæ фыдæн загътам афтæ , дæлæ
хæдзар -ы мад -æн æмæ фыд -æн загът -ам афтæ дæлæ
дом INESS мать DAT и отец DAT сказать PST.TR.1PL так там.внизу
уырдыгæй усгур æрбацыди , **быдырæй хъæутæй æмæ**
уырдыгæй усгур æрба- цыд -и быдыр -æй хъæу -т -æй æмæ
оттуда жених PV идти PST.INTR.3SG поле ABL село PL ABL и
сын бар ис æви нæ , махмæ сты , æмæ-иу
=сын бар ис æви нæ махмæ сты æмæ =иу
=3PL.ENCL.DAT разрешение EXST или NEG мы.ALL быть.PRS.3PL и =ITER
сæ кæд фæндыд , уæд-иу о загътой ,
=сæ кæд фæндыд -*0 уæд =иу о загът -ой
=3PL.ENCL.GEN если хотеть PST.INTR.3SG тогда =ITER да сказать PST.TR.3PL
кæннодæ на
кæннодæ на
иначе PRED.NEG

И тогда или Митя приходил к ним, или я. И тогда мы так говорили матери или отцу: вот оттуда приехал жених, с равнинных сел, вы им разрешаете или нет, они к нам. И если они хотели (выдать дочь), они говорили «да», иначе «нет».

5.1 **Æмæ-иу** сын уæд бар радтой , мæ-иу
æмæ =иу =сын уæд бар рад -т -ой мæ =иу
и =ITER =3PL.ENCL.DAT тогда разрешение дать TR PST.TR.3PL и =ITER

бацыдысты , **æмæ-иу** **уæд** **баныхас** **кодтой**
ба- цыд -ысты æмæ =иу уæд ба- ныхас код -т -ой
PV идти PST.INTR.3PL и =ITER тогда PV слово делать TR PST.TR.3PL
Тогда они разрешили, они заходили и договаривались.

5.2 **Æмæ-иу** **уый** **фæстæ** **минавæрттæ** **дæр** **уыдис**
æмæ =иу уый фæстæ минавæр -тт -æ =дæр уыд -ис
и =ITER DemDist.GEN после посланник PL NOM =PTCL быть PST.INTR.3SG

иу **æртæ** **хатты** , **хуыцауы** **хсæвты** **минавæрттæ**
=иу æртæ хатт -ы хуыцау -ы хсæв -т -ы минавæр -тт -æ
=ITER три раз GEN бог GEN ночь PL INESS посланник PL NOM

æрбарвыстой

æрба- рвыст -ой
PV посылать PST.TR.3PL

А потом, присылали сватов 3 раза, и в воскресную ночь прислали сватов.

5.3 **Æмæ иу** **гъе** **уæд** **æртыккаг хатт сын** **иу** **уæд** **дзуапп**
æмæ =иу гъе уæд æртыккаг хатт =сын =иу уæд дзуапп
и =ITER ну тогда третий раз =3PL.ENCL.DAT =ITER тогда ответ

радтой , **гъе** **уæд** **бафидаудзыстæм** **хуыцауы**
рад -т -ой гъе уæд ба- фидау -дзыстæм хуыцау -ы
дать TR PST.TR.3PL ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.1PL бог GEN

æхсæв зæгъгæ

æхсæв зæгъ -гæ
ночь сказать CONV

И тогда на третий раз уже давали ответ, договоримся в воскресенье, мол.

6.1 **Æмæ-иу** **уæд** **æрбацыдысты** , **кæдмæ** **сын**
æмæ =иу уæд æрба- цыд -ысты кæдмæ =сын
и =ITER тогда PV идти PST.INTR.3PL до тех пор когда =3PL.ENCL.DAT

иу **загътой** , **гъе** **уæд** **мæ** , **æмæ-иу** **адон йæд чызджы**
=иу загът -ой гъе уæд мæ æмæ =иу адон йæд чыздж -ы
=ITER сказать PST.TR.3PL ну тогда и и =ITER эти тогда девочка GEN

хæдзары **нæ** **фидыдтой** , **фæлæ-иу**
хæдзар -ы нæ фидыд -т -ой фæлæ =иу
дом INESS NEG заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL но =ITER

загътой **гъе** **уæд** — **гъе** **уæд** **æмæ** **гъе** **уæд** **æрбацаудзыстут** ,
загът -ой гъе уæд гъе уæд æмæ гъе уæд æрба- цау -дзыстут
сказать PST.TR.3PL ну тогда ну тогда и ну тогда PV идти FUT.2PL

æмæ гъе уæд бафидаудзыстут

æмæ гъе уæд ба- фидау -дзыстут
и ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.2PL

И тогда они приходили, до тех пор, пока им говорили, и тогда они не договаривались у девушки в доме, но говорили тогда-то и тогда-то придите и договоритесь.

6.2 **Æмæ-иу** **уæд** **чызджы** **хæдзарæй** **ацыдысты-иу** ,
æмæ =иу уæд чыздж -ы хæдзар -æй а- цыд -ысты =иу
и =ITER тогда девочка GEN дом ABL PV идти PST.INTR.3PL =ITER

фондз-иу **æхсæзæй** , **æмæ-иу** **лæппуйы** **хæдзары**
фондз =иу æхсæз -æй æмæ =иу лæппу -йы хæдзар -ы
пять =ITER шесть ABL и =ITER мальчик GEN дом INESS

бафидыдтой

ба- фидыд -т -ой
 PV заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL

И тогда со стороны девушки в дом к парню приходило человек 5-6 и они договаривались в доме парня.

6.3 **Æмæ-иу уæд уым загътой , уæдæй**
 æмæ =иу уæд уым загът -ой уæд -æй
 и =ITER тогда DemDist.IN сказать PST.TR.3PL тогда ABL

æрхæсдзыстæм , кæнæ-иу иу дыууæ къуырийы загътой ,
 æр- хæс -дзыстæм кæнæ =иу =иу дыууæ къуыри -йы загът -ой
 PV носить FUT.1PL или =ITER =ITER два неделя GEN сказать PST.TR.3PL

кæнæ æртæ къуырийы , кæнæ мæй
 кæнæ æртæ къуыри -йы кæнæ мæй
 или три неделя GEN или месяц

И тогда там решали, когда они поженятся, через одну-две недели или через 3 недели или через месяц.

About the husband

Мой

mojə təxxəj

Про мужа

Zhenya

Женя

1.1 **Æмæ гьер æз Митяйы мæхæдæг æй нæ уарзтон**
 æмæ гьер æз Митя -йы мæхæдæг =æй нæ уарзт -он
 и сейчас я Митя GEN я.сам =3SG.ENCL.GEN NEG любить PST.TR.1SG

И, ну, я сама Митю не любила.

1.2 **Мæ æз Митяйы нæ уарзтон**
 мæ æз Митя -йы нæ уарзт -он
 и я Митя GEN NEG любить PST.TR.1SG

Я Митю не любила.

1.3 **Стæй йæ , уарзы мæ , уый**
 стæй =йæ уарз -ы =мæ уый
 потом =3SG.ENCL.GEN любить PRS.3SG =1SG.ENCL.GEN DemDist.NOM

дæр нæ зыдтон
 =дæр нæ зыд -т -он
 =PTCL NEG знать TR PST.TR.1SG

Я не знала, что он меня любит.

2.1 **Æз мæ хомæ ацыдтæн дæлә Верхний Санибæмæ**
 æз мæ= хо -мæ а- цыд -тæн дæлә верхний Санибæ -мæ
 я POSS.1SG= сестра ALL PV идти PST.INTR.1SG там.внизу Саниба ALL

Я уехала к своей сестре в Верхнюю Санибу.

2.2 **Æмæ мæ мады æфсымæр знаменитый абырæг уыди**
 æмæ мæ= мад -ы æфсымæр знаменитый абырæг уыд -и
 и POSS.1SG= мать GEN брат разбойник быть PST.INTR.3SG

давæг

дав -æг

красть PTCP.PRS

А брат моей матери был знаменитым абреком, вором.

2.3 **Æмæ хо** , **цыппар хойы** **уыдыстæм** , **мæ дам**
 æмæ хо цыппар хо -йы уыд -ыстæм мæ =дам
 и сестра четыре сестра GEN быть PST.INTR.1PL и =мол

мæм **цыппар хæрæфыртæй** **иу нæ цæуы** , **æмæ**
 =мæм цыппар хæрæфырт -æй иу нæ цæу -ы æмæ
 =1SG.ENCL.ALL четыре племянница ABL один NEG иди PRS.3SG и

мæ **радта** **нæ мæ** **бафарстой**
 =мæ рад -т -а нæ =мæ ба- фарст -ой
 =1SG.ENCL.GEN дать TR PST.TR.3SG NEG =1SG.ENCL.GEN PV спрашивать PST.TR.3PL

афтæмæй

афтæмæй

так

"Из четырёх племянниц одна не идёт"? Идиома?

Нас было 4 сестры, из 4 племянниц....., меня так отдали замуж, не спросив.

2.4 **Æмæ мæ** **уырдыгæй æрбаластой** **галуæрдон**
 æмæ =мæ уырдыгæй æрба- ласт -ой галуæрдон -ы
 и =1SG.ENCL.GEN отсюда PV возить PST.TR.3PL арба.для.быков INESS

æмæ зæгъгæ **цы хабар у** **зæгъгæ** **æмæ дам**
 æмæ зæгъ -гæ цы хабар у зæгъ -гæ æмæ =дам
 и сказать CONV что известие быть.PRS.3SG сказать CONV и =мол

дæ **Митяйæн радтой**
 =дæ Митя -йæн рад -т -ой
 =2SG.ENCL.GEN Митя DAT дать TR PST.TR.3PL

И меня отсюда привезли на повозке из быков и, я спрашиваю, что случилось, и они мне ответили, они выдали тебя замуж за Митю.

3.1 **Æмæ уыцы рæстæджы** **на** **зæгъ** , **кæддæра**
 æмæ уыцы рæстæдж -ы на зæгъ -*0 кæддæра
 и тот время INESS PRED.NEG сказать IMP.2SG интересно

дæ , **амардтаиккой** **дæ** **уæд** , **на**
 =дæ а- мард -т -аиккой =дæ уæд на
 =2SG.ENCL.GEN PV убивать TR CNTRF.3PL =2SG.ENCL.GEN тогда PRED.NEG

куы загътаис , **уæд**
 куы загът -аис уæд
 если сказать CNTRF.2SG тогда

В то время попробуй сказать нет, тебя бы убили сразу, если бы ты сказала нет.

3.2 **Æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ** --- **фæрсгæ** **нæ кодтой** ,
 æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ фæрс -гæ нæ код -т -ой
 и ну так спрашивать CONV NEG делать TR PST.TR.3PL

гъер-иу **раджы стæй куыд кодтой** , **раджы** , **мæнæ-иу**
 гъер =иу раджы стæй куыд код -т -ой раджы мæнæ =иу
 сейчас =ITER давно потом как делать TR PST.TR.3PL давно вот =ITER

чындз , **чындз куы хастой** **уæд-иу** **куы**
 чындз чындз куы хаст -ой уæд =иу куы
 невеста невеста если носить PST.TR.3PL тогда =ITER если

æрбацыдысты чындзхæссджытæ , **быдырæй** уæд-иу
 æрба- цыд -ысты чындз хæсс -дж -ытæ быдыр -æй уæд =иу
 PV идти PST.INTR.3PL невеста носить PTCP.PRS PL поле ABL тогда =ITER
ам **чызджыты** **куы** **федтой** , **уæд-иу** **куы**
 ам чыздж -ыт -ы куы фен -т -ой уæд =иу куы
 DemProx.IN девочка PL GEN если PV+видеть TR PST.TR.3PL тогда =ITER если
бауарзтой , **уæд-иу** , **иу** **фæстæ** **æрбацыдысты**
 ба- уарзт -ой уæд =иу =иу фæстæ æрба- цыд -ысты
 PV любить PST.TR.3PL тогда =ITER =ITER после PV идти PST.INTR.3PL
усгуртæ **лæппу** **дæр** **стæй** **ма** **гъемæ** **æмбæлттæ** .
 усгур -т -æ лæппу =дæр стæй =ма гъемæ æмбæл -ттæ
 жених PL NOM мальчик =PTCL потом =ещё ну.и друг PL

И тогда не спрашивали, тогда в то время они делали так, когда они женились, когда приходили сваты из города, когда они с поля видели наших девушек, то если девушки нравились, тогда они приходили с женихом и с его друзьями.

3.3 **Æмæ-иу** **уæд** **гъер** **уыцы** **чызгæн** , **махмæ** , **цыдысты**
 æмæ =иу уæд гъер уыцы чызг -æн махмæ цыд -ысты
 и =ITER тогда сейчас тот девочка DAT мы.ALL идти PST.INTR.3PL
æдзух **дæр** **мæнæ** **адон** **чызджытæм** **дæр** , **нæ** **сыхагты**
 æдзух =дæр мæнæ адон чыздж -ыт -æм =дæр нæ= сыхаг -т -ы
 постоянно =PTCL вот эти девочка PL ALL =PTCL POSS.1PL= сосед PL GEN
чызджытæм .
 чыздж -ыт -æм
 девочка PL ALL

И тогда к этой девушке, к нам, приходили, постоянно, эти к девушкам тоже, к соседским девушкам.

3.4 **Æмæ-иу** **уæд** **махмæ** **æрбацыдысты** **лæгтæ**
 æмæ =иу уæд махмæ æрба- цыд -ысты лæг -т -æ
 и =ITER тогда мы.ALL PV идти PST.INTR.3PL человек PL NOM
лæппуимæ , **æмæ** **иу** **загътой** , **æмæ** **ахæм** **хъуыддаджы**
 лæппу -имæ æмæ =иу загът -ой æмæ ахæм хъуыддадж -ы
 мальчик COMIT и =ITER сказать PST.TR.3PL и такой дело GEN
фæдыл **æрбацыдыстæм** , **æмæ** **нын** **бар** **ис**
 фæд -ыл æрба- цыд -ыстæм æмæ =нын бар ис
 след SUPER PV идти PST.INTR.1PL и =1PL.ENCL.DAT разрешение EXST
уырдаем **бацауын** ?
 уырдаем ба- цау -ын
 туда PV идти INF

И тогда приходили к нам мужики с парнем, и говорили: мы по такому-то делу, можно к вам зайти?

4 **Æмæ-иу** **каенæ** **Митя** **бацыд** , **каенæ** **æз** , **æмæ** **иу**
 æмæ =иу каенæ Митя ба- цыд -*0 каенæ æз æмæ =иу
 и =ITER или Митя PV идти PST.INTR.3SG или я и =ITER
хæдзары **мадæн** **æмæ** **фыдæн** **загътам** **афтæ** , **дæлæ**
 хæдзар -ы мад -æн æмæ фыд -æн загът -ам афтæ дæлæ
 дом INESS мать DAT и отец DAT сказать PST.TR.1PL так там.внизу
уырдыгæй **усгур** **æрбацыди** , **быдырæй** **хъæутæй** **æмæ**
 уырдыгæй усгур æрба- цыд -и быдыр -æй хъæу -т -æй æмæ
 оттуда жених PV идти PST.INTR.3SG поле ABL село PL ABL и

сын **бар** **ис** **æви нæ** , **махмæ** **сты** , **æмæ-иу**
 =сын бар ис æви нæ махмæ сты æмæ =иу
 =3PL.ENCL.DAT разрешение EXST или NEG мы.ALL быть.PRS.3PL и =ITER
сæ **кæд фæндыд** , **уæд-иу** **о загътой** ,
 =сæ кæд фæндыд -*0 уæд =иу о загът -ой
 =3PL.ENCL.GEN если хотеть PST.INTR.3SG тогда =ITER да сказать PST.TR.3PL
кæннодæ на
 кæннодæ на
 иначе PRED.NEG

И тогда или Митя приходил к ним, или я. И тогда мы так говорили матери или отцу: вот оттуда приехал жених, с равнинных сел, вы им разрешаете или нет, они к нам. И если они хотели (выдать дочь), они говорили «да», иначе «нет».

5.1 **Æмæ-иу сын уæд бар радтой** , **мæ-иу**
 æмæ =иу =сын уæд бар рад -т -ой мæ =иу
 и =ITER =3PL.ENCL.DAT тогда разрешение дать TR PST.TR.3PL и =ITER

бацыдысты , **æмæ-иу уæд баныхас кодтой**
 ба- цыд -ысты æмæ =иу уæд ба- ныхас код -т -ой
 PV идти PST.INTR.3PL и =ITER тогда PV слово делать TR PST.TR.3PL

Тогда они разрешили, они заходили и договаривались.

5.2 **Æмæ-иу уый фæстæ минавæрттæ дæр уыдис**
 æмæ =иу уый фæстæ минавæр -тт -æ =дæр уыд -ис
 и =ITER DemDist.GEN после посланник PL NOM =PTCL быть PST.INTR.3SG

иу æртæ хатты , **хуыцауы хсæвты минавæрттæ**
 =иу æртæ хатт -ы хуыцау -ы хсæв -т -ы минавæр -тт -æ
 =ITER три раз GEN бог GEN ночь PL INESS посланник PL NOM

æрбарвыстой

æрба- рвыст -ой
 PV посылать PST.TR.3PL

А потом, присылали сватов 3 раза, и в воскресную ночь прислали сватов.

5.3 **Æмæ иу гъе уæд æртыккаг хатт сын иу уæд дзуапп**
 æмæ =иу гъе уæд æртыккаг хатт =сын уæд =иу уæд дзуапп
 и =ITER ну тогда третий раз =3PL.ENCL.DAT =ITER тогда ответ

радтой , **гъе уæд бафидаудыстæм хуыцауы**
 рад -т -ой гъе уæд ба- фидау -дзыстæм хуыцау -ы
 дать TR PST.TR.3PL ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.1PL бог GEN

æхсæв зæгъгæ

æхсæв зæгъ -гæ
 ночь сказать CONV

И тогда на третий раз уже давали ответ, договоримся в воскресенье, мол.

6.1 **Æмæ-иу уæд æрбацыдысты** , **кæдмæ сын**
 æмæ =иу уæд æрба- цыд -ысты кæдмæ =сын
 и =ITER тогда PV идти PST.INTR.3PL до тех пор когда =3PL.ENCL.DAT

иу загътой , **гъе уæд мæ** , **æмæ-иу адон йæд чызджы**
 =иу загът -ой гъе уæд мæ æмæ =иу адон йæд чыздж -ы
 =ITER сказать PST.TR.3PL ну тогда и и =ITER эти тогда девочка GEN

хæдзары нæ фидыдтой , **фæлæ-иу**
 хæдзар -ы нæ фидыд -т -ой фæлæ =иу
 дом INESS NEG заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL но =ITER

загътой гье уæд — гье уæд æмæ гье уæд æрбацаудзыстут ,
 загът -ой гье уæд гье уæд æмæ гье уæд æрба- цау -дзыстут
 сказать PST.TR.3PL ну тогда ну тогда и ну тогда PV идти FUT.2PL

æмæ гье уæд бафидаудзыстут
 æмæ гье уæд ба- фидау -дзыстут
 и ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.2PL

И тогда они приходили, до тех пор, пока им говорили, и тогда они не договаривались у девушки в доме, но говорили тогда-то и тогда-то придите и договоритесь.

6.2 Æмæ-иу уæд чызджы хæдзарæй ацыдысты-иу ,
 æмæ =иу уæд чыздж -ы хæдзар -æй а- цыд -ысты =иу
 и =ITER тогда девочка GEN дом ABL PV идти PST.INTR.3PL =ITER

фондз-иу æхсæзæй , æмæ-иу лæппуйы хæдзары
 фондз =иу æхсæз -æй æмæ =иу лæппу -йы хæдзар -ы
 пять =ITER шесть ABL и =ITER мальчик GEN дом INESS

бафидыдтой

ба- фидыд -т -ой
 PV заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL

И тогда со стороны девушки в дом к парню приходило человек 5-6 и они договаривались в доме парня.

6.3 Æмæ-иу уæд уым загътой , уæдæй
 æмæ =иу уæд уым загът -ой уæд -æй
 и =ITER тогда DemDist.IN сказать PST.TR.3PL тогда ABL

æрхæсдзыстæм , кæнæ-иу иу дыууæ къуырийы загътой ,
 æр- хæс -дзыстæм кæнæ =иу =иу дыууæ къуыри -йы загът -ой
 PV носить FUT.1PL или =ITER =ITER два неделя GEN сказать PST.TR.3PL

кæнæ æртæ къуырийы , кæнæ мæй
 кæнæ æртæ къуыри -йы кæнæ мæй
 или три неделя GEN или месяц

И тогда там решали, когда они поженятся, через одну-две недели или через 3 недели или через месяц.

About the husband

Мой

mojə təxxəj

Про мужа

Zhenya

Женя

1.1 Æмæ гьер æз Митяйы махæдæг æй нæ уарзтон
 æмæ гьер æз Митя -йы махæдæг =æй нæ уарзт -он
 и сейчас я Митя GEN я.сам =3SG.ENCL.GEN NEG любить PST.TR.1SG

И, ну, я сама Митю не любила.

1.2 Мæ æз Митяйы нæ уарзтон
 мæ æз Митя -йы нæ уарзт -он
 и я Митя GEN NEG любить PST.TR.1SG

Я Митю не любила.

1.3 Стәй йә , уарзы мә , уый
 стәй =йә уарз -ы =мә уый
 потом =3SG.ENCL.GEN любить PRS.3SG =1SG.ENCL.GEN DemDist.NOM

дәр нә зыдтон
 =дәр нә зыд -т -он
 =PTCL NEG знать TR PST.TR.1SG

Я не знала, что он меня любит.

2.1 Әз мә хомә ацыдтән дәлә Верхний Санибәмә
 әз мә= хо -мә а- цыд -тән дәлә верхний Санибә -мә
 я POSS.1SG= сестра ALL PV идти PST.INTR.1SG там.внизу Саниба ALL

Я уехала к своей сестре в Верхнюю Санибу.

2.2 Әмә мә мады әфсымәр знаменитый абырәг уыди
 әмә мә= мад -ы әфсымәр знаменитый абырәг уыд -и
 и POSS.1SG= мать GEN брат разбойник быть PST.INTR.3SG

давәг

дав -әг
 красть PTCP.PRS

А брат моей матери был знаменитым абреком, вором.

2.3 Әмә хо , цыппар хойы уыдыстәм , мә дам
 әмә хо цыппар хо -йы уыд -ыстәм мә =дам
 и сестра четыре сестра GEN быть PST.INTR.1PL и =мол
 мәм цыппар хәрәфыртәй иу нә цәуы , әмә
 =мәм цыппар хәрәфырт -әй иу нә цәу -ы әмә
 =1SG.ENCL.ALL четыре племянница ABL один NEG идти PRS.3SG и
 мә радта нә мә бафарстой
 =мә рад -т -а нә =мә ба- фарст -ой
 =1SG.ENCL.GEN дать TR PST.TR.3SG NEG =1SG.ENCL.GEN PV спрашивать PST.TR.3PL

афтәмәй

афтәмәй

так

"Из четырёх племянниц одна не идёт"? Идиома?

Нас было 4 сестры, из 4 племянниц....., меня так отдали замуж, не спросив.

2.4 Әмә мә уырдыгәй әрбаластой галуәрдоны
 әмә =мә уырдыгәй әрба- ласт -ой галуәрдон -ы
 и =1SG.ENCL.GEN оттуда PV возить PST.TR.3PL арба.для.быков INESS

әмә зәггә цы хабар у зәггә әмә дам
 әмә зәгь -гә цы хабар у зәгь -гә әмә =дам
 и сказать CONV что известие быть.PRS.3SG сказать CONV и =мол

дә Митяйән радтой
 =дә Митя -йән рад -т -ой
 =2SG.ENCL.GEN Митя DAT дать TR PST.TR.3PL

И меня оттуда привезли на повозке из быков и, я спрашиваю, что случилось, и они мне ответили, они выдали тебя замуж за Митю.

3.1 Әмә уыцы рәстәджы на зәгь , кәддәра
 әмә уыцы рәстәдж -ы на зәгь -*0 кәддәра
 и тот время INESS PRED.NEG сказать IMP.2SG интересно

дæ , амардтаиккой дæ уæд , на
 =дæ а- мард -т -аиккой =дæ уæд на
 =2SG.ENCL.GEN PV убивать TR CNTRF.3PL =2SG.ENCL.GEN тогда PRED.NEG
 куы загътаис , уæд .
 куы загът -аис уæд
 если сказать CNTRF.2SG тогда

В то время попробуй сказать нет, тебя бы убили сразу, если бы ты сказала нет.

3.2 **Æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ --- фæрсгæ нæ кодтой**
 æмæ гъе афтæмæй иу-эу-бæ фæрс -гæ нæ код -т -ой
 и ну так спрашивать CONV NEG делать TR PST.TR.3PL

гъер-иу раджы стæй куыд кодтой , раджы , мæнæ-иу
 гъер =иу раджы стæй куыд код -т -ой раджы мæнæ =иу
 сейчас =ITER давно потом как делать TR PST.TR.3PL давно вот =ITER

чындрз , чындрз куы хастой уæд-иу куы
 чындрз чындрз куы хаст -ой уæд =иу куы
 невеста невеста если носить PST.TR.3PL тогда =ITER если

æрбацыдысты чындрзхæссджытæ , быдырæй уæд-иу
 æрба- цыд -ысты чындрз хæсс -дж -ытæ быдыр -æй уæд =иу
 PV идти PST.INTR.3PL невеста носить PTCP.PRS PL поле ABL тогда =ITER

ам чызджыты куы фæдтой , уæд-иу куы
 ам чыздж -ыт -ы куы фæн -т -ой уæд =иу куы
 DemProx.IN девочка PL GEN если PV+видеть TR PST.TR.3PL тогда =ITER если

бауарзтой , уæд-иу , иу фæстæ æрбацыдысты
 ба- уарзт -ой уæд =иу =иу фæстæ æрба- цыд -ысты
 PV любить PST.TR.3PL тогда =ITER =ITER после PV идти PST.INTR.3PL

усгуртæ лæппу дæр стæй ма гъемæ æмбæлттæ .
 усгур -т -æ лæппу =дæр стæй =ма гъемæ æмбæл -ттæ
 жених PL NOM мальчик =PTCL потом =ещё ну.и друг PL

И тогда не спрашивали, тогда в то время они делали так, когда они женились, когда приходили сваты из города, когда они с поля видели наших девушек, то если девушки нравились, тогда они приходили с женихом и с его друзьями.

3.3 **Æмæ-иу уæд гъер уыцы чызгæн , махмæ , цыдысты**
 æмæ =иу уæд гъер уыцы чызг -æн махмæ цыд -ысты
 и =ITER тогда сейчас тот девочка DAT мы.ALL идти PST.INTR.3PL

æдзух дæр мæнæ адон чызджытæм дæр , нæ сыхагты
 æдзух =дæр мæнæ адон чыздж -ыт -æм =дæр нæ= сыхаг -т -ы
 постоянно =PTCL вот эти девочка PL ALL =PTCL POSS.1PL= сосед PL GEN

чызджытæм
 чыздж -ыт -æм
 девочка PL ALL

И тогда к этой девушке, к нам, приходили, постоянно, эти к девушкам тоже, к соседским девушкам.

3.4 **Æмæ-иу уæд махмæ æрбацыдысты лæгтæ**
 æмæ =иу уæд махмæ æрба- цыд -ысты лæг -т -æ
 и =ITER тогда мы.ALL PV идти PST.INTR.3PL человек PL NOM

лæппуимæ , æмæ иу загътой , æмæ ахæм хъуыддаджы
 лæппу -имæ æмæ =иу загът -ой æмæ ахæм хъуыддадж -ы
 мальчик COMIT и =ITER сказать PST.TR.3PL и такой дело GEN

фæдыл æрбацыдыстæм , **æмæ нын бар ис**
 фæд -ыл æрба- цыд -ыстæм æмæ =нын бар ис
 след SUPER PV идти PST.INTR.1PL и =1PL.ENCL.DAT разрешение EXST
уырдаæм бацауын ?
 уырдаæм ба- цау -ын
 туда PV идти INF

И тогда приходили к нам мужики с парнем, и говорили: мы по такому-то делу, можно к вам зайти?

4 **Æмæ-иу кæнæ Митя бацыд** , **кæнæ æз** , **æмæ иу**
 æмæ =иу кæнæ Митя ба- цыд -*0 кæнæ æз æмæ =иу
 и =ITER или Митя PV идти PST.INTR.3SG или я и =ITER

хæдзары мадæн æмæ фыдæн загътам афтæ , **дæлæ**
 хæдзар -ы мад -æн æмæ фыд -æн загът -ам афтæ дæлæ
 дом INESS мать DAT и отец DAT сказать PST.TR.1PL так там.внизу

уырдыгæй усгур æрбацыди , **быдырæй хъæутæй æмæ**
 уырдыгæй усгур æрба- цыд -и быдыр -æй хъæу -т -æй æмæ
 оттуда жених PV идти PST.INTR.3SG поле ABL село PL ABL и

сын бар ис æви нæ , **махмæ сты** , **æмæ-иу**
 =сын бар ис æви нæ махмæ сты æмæ =иу
 =3PL.ENCL.DAT разрешение EXST или NEG мы.ALL быть.PRS.3PL и =ITER

сæ кæд фæндыд , **уæд-иу о загътой** ,
 =сæ кæд фæндыд -*0 уæд =иу о загът -ой
 =3PL.ENCL.GEN если хотеть PST.INTR.3SG тогда =ITER да сказать PST.TR.3PL

кæннодæ на
 кæннодæ на
 иначе PRED.NEG

И тогда или Митя приходил к ним, или я. И тогда мы так говорили матери или отцу: вот оттуда приехал жених, с равнинных сел, вы им разрешаете или нет, они к нам. И если они хотели (выдать дочь), они говорили «да», иначе «нет».

5.1 **Æмæ-иу сын уæд бар радтой** , **мæ-иу**
 æмæ =иу =сын уæд бар рад -т -ой мæ =иу
 и =ITER =3PL.ENCL.DAT тогда разрешение дать TR PST.TR.3PL и =ITER

бацыдысты , **æмæ-иу уæд баныхас кодтой**
 ба- цыд -ысты æмæ =иу уæд ба- ныхас код -т -ой
 PV идти PST.INTR.3PL и =ITER тогда PV слово делать TR PST.TR.3PL

Тогда они разрешили, они заходили и договаривались.

5.2 **Æмæ-иу уый фæстæ минавæрттæ дæр уыдис**
 æмæ =иу уый фæстæ минавæр -тт -æ =дæр уыд -ис
 и =ITER DemDist.GEN после посланник PL NOM =PTCL быть PST.INTR.3SG

иу æртæ хатты , **хуыцауы хсæвты минавæрттæ**
 =иу æртæ хатт -ы хуыцау -ы хсæв -т -ы минавæр -тт -æ
 =ITER три раз GEN бог GEN ночь PL INESS посланник PL NOM

æрбарвыстой
 æрба- рвыст -ой
 PV посылать PST.TR.3PL

А потом, присылали сватов 3 раза, и в воскресную ночь прислали сватов.

5.3 **Æмæ иу гъе уæд æртыккаг хатт сын иу уæд дзуапп**
 æмæ =иу гъе уæд æртыккаг хатт =сын =иу уæд дзуапп
 и =ITER ну тогда третий раз =3PL.ENCL.DAT =ITER тогда ответ

радтой , **гье уад бафидаудзыстæм** **хуыцауы**
 рад -т -ой гье уад ба- фидау -дзыстæм хуыцау -ы
 дать TR PST.TR.3PL ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.1PL бог GEN

æхсæв зæггæ
 æхсæв зæггæ -гæ
 ночь сказать CONV

И тогда на третий раз уже давали ответ, договоримся в воскресенье, мол.

6.1 **Æмæ-иу уад æрбацыдысты** , **кæдмæ сын**
 æмæ =иу уад æрба- цыд -ысты кæдмæ =сын
 и =ITER тогда PV идти PST.INTR.3PL до тех пор когда =3PL.ENCL.DAT

иу загътой , **гье уад мæ** , **æмæ-иу адон йæд чызджы**
 =иу загът -ой гье уад мæ æмæ =иу адон йæд чыздж -ы
 =ITER сказать PST.TR.3PL ну тогда и и =ITER эти тогда девочка GEN

хæдзары нæ фидыдтой , **фæлæ-иу**
 хæдзар -ы нæ фидыд -т -ой фæлæ =иу
 дом INESS NEG заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL но =ITER

загътой гье уад — гье уад æмæ гье уад æрбаæудзыстут ,
 загът -ой гье уад гье уад æмæ гье уад æрба- цау -дзыстут
 сказать PST.TR.3PL ну тогда ну тогда и ну тогда PV идти FUT.2PL

æмæ гье уад бафидаудзыстут
 æмæ гье уад ба- фидау -дзыстут
 и ну тогда PV заключать.брачный.договор FUT.2PL

И тогда они приходили, до тех пор, пока им говорили, и тогда они не договаривались у девушки в доме, но говорили тогда-то и тогда-то придите и договоритесь.

6.2 **Æмæ-иу уад чызджы хæдзарæй ацыдысты-иу** ,
 æмæ =иу уад чыздж -ы хæдзар -æй а- цыд -ысты =иу
 и =ITER тогда девочка GEN дом ABL PV идти PST.INTR.3PL =ITER

фондз-иу æхсæзæй , **æмæ-иу лæппуйы хæдзары**
 фондз =иу æхсæз -æй æмæ =иу лæппу -йы хæдзар -ы
 пять =ITER шесть ABL и =ITER мальчик GEN дом INESS

бафидыдтой
 ба- фидыд -т -ой
 PV заключать.брачный.договор TR PST.TR.3PL

И тогда со стороны девушки в дом к парню приходило человек 5-6 и они договаривались в доме парня.

6.3 **Æмæ-иу уад уым загътой** , **уадæй**
 æмæ =иу уад уым загът -ой уад -æй
 и =ITER тогда DemDist.IN сказать PST.TR.3PL тогда ABL

æрхæсдзыстæм , **кæнæ-иу иу дыууæ къуырийы загътой** ,
 æр- хæс -дзыстæм кæнæ =иу =иу дыууæ къуыри -йы загът -ой
 PV носить FUT.1PL или =ITER =ITER два неделя GEN сказать PST.TR.3PL

кæнæ æртæ къуырийы , **кæнæ мæй**
 кæнæ æртæ къуыри -йы кæнæ мæй
 или три неделя GEN или месяц

И тогда там решали, когда они поженятся, через одну-две недели или через 3 недели или через месяц.